



Osastopäällikkö, ylijohtaja Jukka Aalto
Sisäministeriö, hallinto- ja kehittämisosasto

HE 20/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtiokonttorista annetun lain ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Yleistä

Tietosuojan toteutumisen ja rekisterinpitoon liittyvien vastuiden kannalta hallituksen esitys ja sen perustelut ovat olennaisesti tarkentuneet ja selkiytyneet aiemman lausuntokierroksen seurauksena. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että toimintaa ja tietosuojan toteutumista jatkuvasti seurataan ja arvioidaan yhteistyössä virastojen, palvelukeskuksen ja Valtiokonttorin kanssa. Sisäministeriö pitää lakimuutosta tarkoituksenmukaisena ja kehityssuuntaa tiedolla johtamisen ja tietoineiston paremman hyödyntämisen osalta hyvänä ja suhtautuu positiivisesti valtion yhteisen raportointi- ja analysointipalvelun kehittämiseen, mutta toteaa kuitenkin aiemman sisäministeriön lausunnon lisäksi seuraavaa.

Palvelujen maksullisuus

Palkeiden palvelut tulevat osaksi Palkeiden normaalia palvelutoimintaa ja ovat siten virastoille maksullisia. Palveluja laajennettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että laajentaminen ei tapahdu Palkeiden tuottamien peruspalveluiden laadun kustannuksella, eikä virastojen maksettavaksi tulevat yhteisten palveluiden palvelumaksut nouse. Sisäministeriön hallinnonalan on Palkeiden suurin asiakas ja maksaa noin 1/5 - 1/6 Palkeiden palvelumaksuista. Raportointipalvelu tulisi olla asiakaskohtaisesti tilattavissa asiakkaan tarpeiden mukaisena.

Lain perusteluissa viitataan pääasiassa yhteisten palvelun tuottajien tietoon ja sen kokoamiseen. Mikäli tietopohjaa laajennetaan jatkossa muuhunkin lain perusteluissa mainittuihin tietoihin esimerkiksi toiminnan ja talouden tietojen osalta ja näiden kokoamiseksi edellytetään tietojen kokoamista virastoista, kokoamiseen ei tulisi soveltaa taloudellisiin vaikutuksiin kirjattua linjausta siitä, että virastot vastaavat tiedon luovutuksesta aiheutuvista kustannuksista. Myös työmäärä tiedon tarkistamiseen ja luovuttamiseen liittyen voi olla merkittävä.

Henkilöstöhallinnon tiedot

Sisäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ministeriötä virastona ei ole mainittu kuuluvaksi turvallisuussektoriin esityksen sivulla 17. Ottaen huomioon, että ministeriössä käsitellään sisäasiainhallinnon virastojen ylimmän johdon henkilöstö- ja palvelussuhdetietoja, tulisi myös ministeriö lukea osaksi turvallisuussektoria tässä.

Tiedon kasaantuminen eri tietolähteistä voi aiheuttaa erityisesti turvallisuusviranomaisten näkökulmasta riskin muutoinkin kuin henkilöstötiedon osalta, kun myös salassa pidettävää tietoa sisällytetään koottavaan tietoon.



Hallituksen esityksessä on esitetty, että henkilöstöhallinnon tiedot voisivat jatkossa siirtyä järjestelmien välillä esitysluonnoksessa kuvatulla tavalla. Esityksessä on todettu, että henkilöstöhallinnon tiedot kuvaavat valtiohallinnon henkilöstön palvelussuhteita. Esityksessä tarkoitettuja henkilöstöhallinnon tietoja ovat johtamisen ja työtyytyväisyyden arviointitiedot, tiedot henkilöstöstä, kuten tutkinto- ja koulutustiedot, palkkaukseen liittyvät tiedot, tieto pätevyydestä, työaikakirjaustiedot ja poissaolotiedot sekä rekrytointiin, työterveyshuollon kustannuksiin, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvät tiedot. Tiedot eivät sisällä terveydentilaan liittyviä diagnoositietoja. Poissaolotietojen osalta sairauspoissaolotieto kattaa myöstyötapaturmasta tai ammattitaudista aiheutuneen poissaolotiedon.

Edellä mainittu huomioiden huomiota kiinnitetään siihen, että esityksessä edelleen todetaan, ettei toiminnassa hyödynnetä tietoja, jotka nauttivat perustuslain 10 §:ssä turvattua yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suojaa. Samanaikaisesti esityksessä kuitenkin sivulla 34 todetaan, että analysointi- ja raportointipalvelutoiminnassa käsitellään tietosuojasetuksen mukaisia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja sairaudesta, ammattitaudista tai työtapaturmasta aiheutuneen sairauspoissaolon keston osalta.

Niin ikään hallituksen esityksessä on todettu, ettei turvakiellon piirissä olevien henkilöiden osoitetietoja tai tunnisteellisia henkilötietoja käsitellä analysointi- ja raportointipalvelutoiminnassa. Sama koskee myös tilanteita, jolloin henkilön oikea henkilöllisyys on virkatehtävien vuoksi salattu. Huomiota kiinnitetään siihen, onko perusteita käsitellä osoitetietoja tai tunnisteellisia henkilötietoja analysointi- ja raportointipalvelussa muidenkaan virkamiesten osalta.

Turvallisuussektori ja tiedon kasaantuminen

Sisäministeriö esittää, että valiokunta kiinnittäisi erityisesti huomioita siihen, että olisiko kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa, jos omien tietojen luovuttamisesta päättäisi turvallisuussektorilla toiminnasta vastaava virasto ottaen huomioon luovutettavien tietojen käyttö. Tiedon kasaantuminen eri tietolähteistä voi aiheuttaa erityisesti turvallisuusviranomaisien näkökulmasta riskin, kun myös salassa pidettävää tietoa sisällytetään koottavaan tietoon. Viranomaiset eivät enää näe kokonaiskuvaa siitä, mihin tietoa on koottu ja missä muodossa sitä on toimitettu eteenpäin.

Toimintamallissa analysointi- ja raportointipalveluissa tietoja vastaanottavat, Valtiokonttori ja palvelukeskus, käyvät luovutettavat tiedot läpi ensin yhdessä tietoja luovuttavan yhteisen palveluntuottajan kanssa ja luovuttaja vastaisi tietojen luovutuksesta rajapinnan avulla. Perusteluissa todetaan toimintamallin osalta edelleen, että yksityiskohtainen läpikäynti on tarpeen tehdä yhteisesti myös analysointi- ja raportointipalvelutoimintaan tietoja luovuttavien virastojen ja laitosten kanssa, erityisesti turvallisuussektorin eli Rikosseuraamuslaitoksen, Rajavartiolaitoksen, suojelupoliisin, poliisin, maahanmuuttohallinnon, pelastustoimen ja hätäkeskustoimialan, siviilikriisinhallinnan, Puolustusvoimien ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksen sekä Kyberturvallisuuskeskuksen tietojen kasautumisvaikutusten osalta.

Erityisesti Suojelupoliisi on siviilitiedustelulainsäädännön voimaan tultua entistä selkeämmin tiedustelu- ja turvallisuuspalvelu, jonka tehtävänä on ennaltaehkäistä kaikkein vakavimpia kansallisen turvallisuuden uhkia, ja jonka toimintaa koskevat tiedot ovat ulkopuolisen kiinnostuksen kohteena. Pykäläehdotusten



mukaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 2, 5 ja 7—11 kohdan mukaisia tietoja ei kuitenkaan luovuteta. Ehdotetun sääntelyn muotoilu on epätasällinen. Viitaten edellä lausuttuun, suojelupoliisiin tulisi päättää omien tietojensa luovuttamisesta ottaen huomioon luovutettavien tietojen käyttö. Edelleen suojelupoliisi päättää julkisuuslain nojalla asiakirjojensa (tietojen) salaamisen edellä mainittujen lainkohtien nojalla. Keskeinen suojelupoliisin soveltama säännös on julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 9 kohta, jonka mukaan salassa pidettäviä asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, suojelupoliisin ja muiden viranomaisten asiakirjat, jotka koskevat valtion turvallisuuden ylläpitämistä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna valtion turvallisuutta. Turvaluokkaa koskevat merkinnät tehdään asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen (1101/2019) mukaan. Hallituksen esityksessä ei ole laajemmin arvioitu, mitä riskejä sisältyy tietojen keräämisestä entistä kattavammin samaan rekisteriin. Perustelujen nojalla tietoja voisi kerätä suojaustaso IV saakka (nyk. turvaluokka TL). Sisäministeriö tuo esiin, että TL IV:n osalta kyse on tällöinkin salassa pidettävistä tiedoista, ja (yksittäisten) tietojen kerääminen eli tietomassan muodostuminen voi johtaa turvaluokituksen kovenemiseen. Salassa pidettävien, turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen turvaluokka voi vaihdella TL IV:stä TL I:en.